

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
ГОМБОЖАВЫН ЗАНДАНШАТАР
ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mongolia.gov.mn

2023.06.19 № 3Г-1/101

танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх тухай

Мал аж ахуйн салбарын хууль хоорондын давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах зорилгоор Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэн шийдвэрлэсний дагуу Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцүүлж өгөхийг хүсье.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД

Л.ӨЮУН-ЭРДЭНЭ

000234002602

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2023.05.31 № ХЭГ/10088
танай _____-ны № _____-г

**УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЕРӨНХИЙ
НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА
Л.ӨЛЗИЙСАЙХАН ТАНАА**

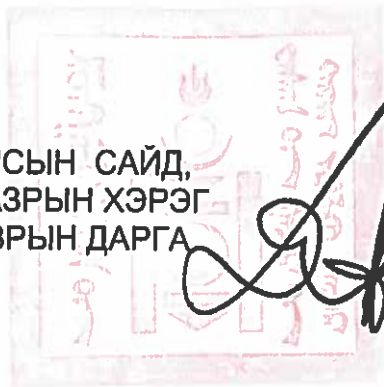
**Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх
хугацааг товлох тухай**

Мал аж ахуйн салбарын хууль хоорондын давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах зорилгоор Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцээд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэсний дагуу холбогдох материалын хамт хүргүүлж байна.

Хянан үзэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх хугацааг товлож өгөхийг хүсье.

Хавсралт 38 хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

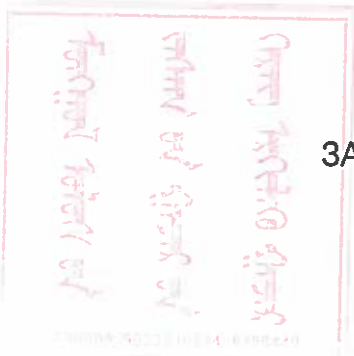
Д.АМАРБАЯСГАЛАН

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 05 дугаар сарын 09-ний өдрийн хуралдааны 20 дугаар тэмдэглэлд:

“V.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Мал аж ахуйн салбарын хууль хоорондын давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах зорилгоор Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Мал аж ахуйн салбарын хууль хоорондын давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах зорилгоор Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төслийг хэлэлцээд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тогтов.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН САЙД

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
С.Данзангийн гудамж 5/1, Засгийн газрын II байр,
Утас/факс: (976-51) 26 74 68, И-мэйл: info@mof.gov.mn
Вэбсайт: www.mof.gov.mn

2023.06.19 № 01/3422

танай 2023.06.10-ны № 01/1416 -т

**ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ,
ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД
Х.БОЛОРЧУЛУУН ТАНАА**

Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай болон дагалдах бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.7 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх зөвшөөрөл олгож байна.

Хүндэтгэсэн,

Б.ЖАВХЛАН

Д. Вешотмиргев
Х. Болорчулуун

9761001043

**МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД**

Засгийн газрын V байр, Б.Ширэндэвийн гудамж 8/4,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас/Факс: (976-51) 26 75 33,
Цахим шуудан: info@mojha.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mojha.gov.mn

2023 05.19 № 1/2819
танай _____-ны № _____-т

**ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ,
ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД
Х.БОЛОРЧУЛУУН ТАНАА**

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.8 дахь хэсэгт заасны дагуу мал аж ахуйн салбарын хууль хоорондын давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах зорилгоор Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх нь зүйтэй гэж үзэв.

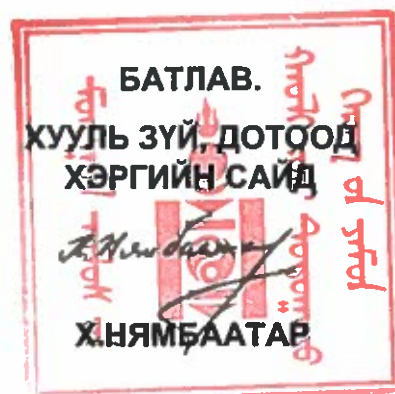
J. Вованцэрлал

Х.НЯМБААТАР

723

151617556

A5 Файл.2023

МАЛ АЖ АХУЙН САЛБАРЫН ХУУЛЬ ХООРОНДЫН ДАВХАРДАЛ, ХИЙДЭЛ, ЗӨРЧЛИЙГ АРИЛГАХ ЗОРИЛГООР МАЛ, АМЬТНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ, АМЬТАН, УРГАМАЛ, ТЭДГЭЭРИЙН ГАРАЛТАЙ ТҮҮХИЙ ЭД, БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙГ УЛСЫН ХИЛЭЭР НЭВТРҮҮЛЭХ ҮЕИЙН ХОРИО ЦЭЭРИЙН ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ БОЛОН БУСАД ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Хуулийн төслийг боловсруулах дараах хууль зүйн үндэслэл, практик шаардлага байна.

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт "Мал сүрэг бол үндэсний баялаг мөн бөгөөд төрийн хамгаалалтад байна" гэж заасан. Мал сүрэг нь Монгол Улсын үндэсний өвөрмөц, нөхөн сэргээгдэх баялаг, монголын соёл, уламжлалыг хадгалан авч яваа дэлхийн үнэт өв сан, тогтвортой хөгжлийн үндэс, эдийн засгийн тулгуурын нэг бөгөөд хүн амын амьжиргааны гол эх үүсвэр, хүнсний аюулгүй байдлын баталгаа, малчин өрхийн эдийн засгийн үндэс юм.

Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.4.10-т хүнсний аюулгүй байдал нь үндэсний аюулгүй байдлын нэг бүрэлдэхүүн хэсэг гэж заасан байх бөгөөд мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах нь хүнсний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн гол үйл ажиллагаа юм.

Монгол Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан "Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал"-ын 1.2.3-т "Монгол Улсын "оршин тогтнохуйн аюулгүй байдал", "эдийн засгийн аюулгүй байдал", "дотоод аюулгүй байдал", "хүний аюулгүй байдал", "хүрээлэн байгаа орчны аюулгүй байдал", "мэдээллийн аюулгүй байдал" харилцан уялдаатай хангагдсанаар үндэсний аюулгүй байдал баталгаажна." гэж, 3.4-т "Монгол хүний эрүүл, аюулгүй амьдрах таатай орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах, амьдрах орчин, орон байрны аюулгүй нөхцөлийг баталгаажуулах, гэмт хэрэг, халдлагын золиос болохоос хамгаалах нь хүний аюулгүй байдлыг хангах үндэс мөн." гэж, 3.4.2.6-д "Мал эмнэлгийн тогтолцоог шинэчилж, малын халдварт өвчинтэй тэмцэх чадавхийг дээшлүүлж, халдвар, хамгаалал, биоаюулгүй байдлыг

хангах тогтолцоог боловсронгуй болгоно. Монгол малын удмын сан, үр тарианы нутагшмал сортыг хамгаална...” гэж тус тус тусгасан.

Энэхүү зорилтыг хэрэгжүүлэхийн тулд юуны өмнө мал аж ахуйн салбарт мөрдөгдөж байгаа хууль тогтоомжийн хийдэл, зөрчлийг арилгах шаардлагатай байна.

Тухайлбал, Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулиар мал эмнэлгийн тогтолцоог шинэчилсэн хэдий ч мал эмнэлгийн хяналтыг төрийн болон үйл ажиллагааны хяналт гэж 2 салган баталж, үүнийг Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, Мал эмнэлгийн ерөнхий газар хэрэгжүүлэн ажиллаж байв.

Энэ талаар Монгол Улсын Их Хурлын Байгаль орчин, хүнс, хөдөө аж ахуйн байнгын хорооны 2022 оны 04 дүгээр тогтоолын 10 дахь заалтад “Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд заасан Мал эмнэлгийн байгууллага, Мэргэжлийн хяналтын байгууллагын чиг үүргийн давхардлыг арилгах, Зөрчлийн болон Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулж Монгол Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх”-ийг Засгийн газарт даалгасан.

Түүнчлэн тус тогтоолын 9 дэх заалтад “... Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэгтэй байгууллагуудын жагсаалтад “Мал эмнэлгийн алба”-ыг нэмж оруулах хуулийн төслийг боловсруулж, Монгол Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх”-ийг Засгийн газарт даалгасан байдаг.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2022 оны 11 дүгээр сарын 11-ний өдөр Төрийн хяналт шалгалтын тухай болон бусад хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулсны үндсэн дээр мэргэжлийн хяналтын байгууллагыг татан буулгаж, салбарын яамдад нь хяналтын чиг үүргийг шилжүүлснээр мал эмнэлгийн хяналтын нэгдсэн зохицуулалтыг бий болгон хэрэгжүүлэх, ингэснээр иргэд, аж ахуйн нэгжид үүсдэг давхардсан хяналт, хүндрэл, чирэгдлийг арилгах боломж бий болж байна.

Үүнээс гадна мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үед олгох зөвшөөрлийг Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хууль болон Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулиар зохицуулж байна.

Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.2-т экспортын гэрчилгээг мэргэжлийн байгууллага олгохоор заасныг зөрчиж мэргэжлийн бус байгууллага болох гаалийн байгууллага экспортын гэрчилгээ олгож байгаатай холбогдуулан хуульд тодорхой өөрчлөлтийг тусгах шаардлагатай байгаа юм.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2022 оны 6 дугаар сарын 17-ны өдөр баталсан Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.2 дугаар зүйлийн 11.5-д олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээг Мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага олгохоор заасантай нийцүүлэн цаашид дээрх давхардлыг арилгах нь зүйтэй гэж үзсэн болно.

Түүнчлэн Дэлхийн худалдааны байгууллагын Эрүүл ахуй, ургамлын эрүүл ахуйн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хэлэлцээр /SPS agreement/-ээр Дэлхийн мал амьтны эрүүл мэндийн байгууллага, Олон улсын ургамал хамгааллын байгууллагыг мал, амьтны эрүүл мэнд, зооноз өвчин, ургамлын эрүүл ахуйн талаар олон улсын стандарт тогтоох чиг үүрэг бүхий байгууллагууд болохыг албан ёсоор хүлээн зөвшөөрсөн тул Дэлхийн худалдааны байгууллагын гишүүн орнууд бүтээгдэхүүн импортлох, экспортлоход тавих шаардлагаа эдгээр байгууллагуудаас гаргасан стандарт, зөвлөмжтэй нийцүүлсэн байх ёстой.

Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллагын Газрын амьтны эрүүл мэндийн кодекс нь мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний олон улсын худалдаанд мал, амьтны эрүүл мэнд, нийтийн эрүүл мэндийг хамгаалахад чиглэсэн стандартыг тогтоосон тул кодекс нь олон улсын худалдааг зохицуулахаар Дэлхийн худалдааны байгууллагаас эрх олгосны дагуу батлагдсан баримт бичиг юм.

Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллагын Газрын амьтны эрүүл мэндийн кодексын "В.Онцлох асуудал" хэсэгт "Мал эмнэлгийн олон улсын гэрчилгээ нь мал, амьтан болон бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, ариун цэврийн баталгааг импортлогч /экспортлогч/ улсад өгч олон улсын худалдаа явуулах үндэс суурь болно." гэж, 5.2.3 дугаар зүйлийн 1-д "...мал эмнэлгийн олон улсын гэрчилгээнд баталгаажуулах эрх бүхий малын эмч гарын үсэг зурж, мал эмнэлгийн байгууллагын албан ёсны тамга, тэмдэг дарна." гэж тус тус заасан. Иймд мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, ариун цэврийн баталгаа болж буй гэрчилгээг Гаалийн байгууллага олгож байгаа нь олон улсын хэмжээнд мөрддөг дүрэм, журамд нийцэхгүй байгаа юм.

Түүнчлэн Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн 2018 оны 12/09 дугаар зөвлөмжөөр Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэгтэй байгууллагуудын жагсаалтад "Мал эмнэлгийн алба" гэсэн нэмэлт оруулахыг Монгол Улсын Их Хуралд зөвлөмж болгосон байдаг.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа"-ны 8.3.15-д "Малын удам зүй, сонгон үржүүлэг, селекцийн ажлыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, үржлийн стратегийн дагуу явуулах, малын үүлдэрлэг байдал, ашиг шимийн гарц, чанарыг сайжруулна." гэж, 8.3.16-д "Үндэсний үүлдэр, омгийн малын генийн санг хамгаалах, үржүүлгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, биотехнологийн дэвшилтэт аргыг үйлдвэрлэлд өргөнөөр нэвтрүүлж, малын нөхөн үйлдвэрлэлийн эдийн засгийн хохирлыг бууруулна." гэж тус тус заасан.

"Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 36 дугаар тогтоолын 2 дахь заалтын 4 дэх дэд заалтын "в"-д "...өндөр ашиг шимт малын үр хөврөлийг гадаад улсаас нэгдсэн бодлогоор авах, үржил селекцийн ажилд биотехнологийн ололтыг нэвтрүүлэх, малын удмын санг хамгаалах, мал үржүүлэг, технологийн ажлыг эрчимжүүлэх..." арга хэмжээ авахыг Засгийн газарт даалгасан.

Малын генетик нөөцийн тухай хуульд малын генетик нөөцийг ашиглах тусгай зөвшөөрөл олгоход тавих тусгайлсан нөхцөл, шаардлага тодорхой бус байгаагаас

хэн дуртай иргэн, аж ахуйн нэгж тусгай зөвшөөрөл авч малыг өөрийн дур зоргоор үржилд ашиглаж, энэ нь малын үүлдэрлэг байдал, тэсвэрт чанар алдагдах, бие давжаарах, ашиг шим буурах, өвчин эмгэгт нэрвэгдэх шалтгаан болж байна. Тухайлбал, Малын генетик нөөцийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлд малын генетик нөөцийг судлан хөгжүүлэх зорилго бүхий судалгаа шинжилгээний гэрээг үндэслэн тусгай зөвшөөрлийг олгохоор заасан нь үржлийн зориулалтаар ашиглах малд тавигдах тусгайлсан нөхцөл, шаардлагад тохирохгүй байгаа юм.

Мөн нэг удаагийн гэрчилгээ /малын удам гарвалийн болон эрүүл мэндийн гэрчилгээ/-г үндэслэн тусгай зөвшөөрлийг 5 жилээр олгоход хүргэж байгаа нь бодит байдалд хэрэгжих боломжгүй зохицуулалт тул эдгээрийг засах, гаалийн болон мэргэжлийн байгууллагын дундын мэдээллийн цахим санг үүсгэн хянах зохицуулалтыг тусгах шаардлагатай байна.

Түүнчлэн Малын генетик нөөцийн тухай хуульд 2022 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдрийн хуулиар “16.11.Мал үржүүлэг, технологийн ажил үйлчилгээнд тавих хяналтыг малын генетик нөөцийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрх бүхий улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.” гэсэн зохицуулалт нэмсэн хэдий ч улсын байцаагчийн хэрэгжүүлэх чиг үүргийг тодорхой тусгаагүй болно.

Ийнхүү нэг талаас мал, амьтан эрүүл байх асуудал, нөгөө талаас генетикийн олон янз байдал, удам зүйн үнэт чанарын хувьд өвөрмөц, хязгаарлагдмал нөөц, тархалт, ашиглалт бүхий мал болон түүний төрөл, зүйлийг хамгаалах асуудлыг иж бүрнээр нь шийдвэрлэх явдал нэн чухал ба мал аж ахуйн салбарын хууль тогтоомжийг нэг мөр хэрэгжих нөхцөлийг бүрдүүлэхгүйгээр дээрх зорилт хангагдах боломжгүй юм.

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн 18 дугаарт Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын эрхлэх асуудалд үүнтэй холбоотой дараах хүрээний бодлогын төлөвлөлт, боловсруулалт, удирдлага, зохицуулалт болон дүн шинжилгээ хийх, үнэлгээ өгөх ажлыг эрхлэхээр заасан:

- Хүнсний аюулгүй байдлын асуудал;
- Мал аж ахуйг эрчимжүүлэн хөгжүүлэх бодлого;
- Мал эмнэлэг, малын үржлийн талаар төрөөс явуулах бодлого;
- Мал, амьтан, ургамлын хорио, цээрийн асуудал;
- Мал, таримал ургамлын гаралтай хүнсний зүйл, түүхий эд болон хөнгөн үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний экспорт, импортын асуудал.

Иймд дээрх асуудлуудыг иж бүрнээр нь зохицуулж, хэрэгжүүлэхийн тулд холбогдох хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагатай байна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2-т “Хуулийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах зорилгоор хэд хэдэн хуульд нэгэн зэрэг өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг Засгийн газар санаачлан боловсруулж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж болно. Энэ тохиолдолд өөрчлөлт оруулж байгаа хууль тус бүрд үзэл баримтлалыг тодорхойлох шаардлагагүй.” гэж заасны дагуу мал аж ахуйн салбарт хамаарах хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулна.

1.2.Практик шаардлага

1.Аливаа улс орны мал эмнэлэг нь мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах, өвчин эмгэгтэй тэмцэх, эрүүлжүүлэх, бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах замаар нийтийн эрүүл мэндийг хамгаалах, гадаад, дотоод худалдаанд үүссэн хориг саадыг арилгахад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг билээ.

Дэлхийн уур амьсгалын өөрчлөлт, бичил биетний хувьсал, олон улсын худалдаанд тавигдаж буй хориг, шинээр болон дахин сэргэж буй хил дамнан тархах эрсдэлтэй өвчнүүдийн дэгдэлт зэрэг дэлхийн хэмжээний томоохон асуудлуудтай холбоотойгоор мал эмнэлгийн байгууллага урьд өмнөхөөс илүү хүнд сорилтуудтай тулгарсаар байна.

Монгол Улс 1989 онд Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллага (ДМАЭМБ)-д, 1997 онд Дэлхийн худалдааны байгууллагад гишүүнээр элссэн бөгөөд гишүүн орны хувьд дээрх байгууллагуудын батлан гаргасан стандарт, удирдамж, заавар, зөвлөмжид нийцүүлэн үндэсний бодлого, хууль тогтоомжийг өөрчлөх, шинээр боловсруулах үүрэг хүлээсэн байдаг.

Амьтнаас хүнд халдварладаг 1500 орчим хүний халдварт өвчин бүртгэгдсэний 60 хувийг нь зооноз өвчин эзэлж байна. Жил бүр 4-5 халдварт өвчин шинээр бүртгэгдэж байгаагаас 75-80 хувь нь амьтнаас хүнд халдварлаж байгааг судалгаагаар тогтоосон. Тухайлбал, сүүлийн жилүүдэд мал, амьтнаас хүнд дамжин халдварласан SARS, Өндөр хорон чанарт томуу (H5N1, H7N9), Ebola, Zika, MERS-CoV, SARS-CoV-2 (Ковид 19) зэрэг хил дамжин халдварладаг вирусын өвчнүүд гарсаар байна.

Дэлхий нийтийг хамарсан Ковид-19 цар тахал гарсантай холбогдуулан улсын хэмжээнд өндөржүүлсэн бэлэн байдал зарлаж, хөл хорио тогтоох зэрэг асуудал нь мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах, мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний ариун цэвэр, эрүүл ахуйн шаардлагыг хангах, нийтийн эрүүл мэндийг хамгаалах, худалдааны чөлөөт байдлыг дэмжих чиглэлээр хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөт арга хэмжээг хугацаа хоцорч хийгдэх хүндрэл бэрхшээлийг бий болгож байна.

Үүнээс шалтгаалан 2021 онд олон улсын хорио цээрт шүлхий, бог малын мялзан, хонины цэцэг, үхрийн арьс товруутах өвчнүүд бүртгэгдсэн. Тухайлбал, малын гоц халдварт шүлхий өвчин 2021 оны 03 дугаар сард Дорноговь, Сүхбаатар, Дорнод аймагт бүртгэгдэж, улмаар 2022 оны 01 дүгээр сар хүртэл уг өвчний гаралт үргэлжилж, нийт 20 аймгийн 190 сумын 355 голомтод 4,085 өрхийн 2.2 сая толгой мэдрэмтгий мал сүрэг байгаагаас 207824 толгой мал шүлхий өвчний ил шинж тэмдэгтэйгээр өвчилсөн.

Мөн үхрийн арьс товруутах өвчин Дорнод аймгийн Чулуунхороот сумын Эрээнцав багт 2021 оны 8 дугаар сарын 21-ний өдөр шинээр оношлогдож, нийт 3 аймгийн 20 сумын 60 голомтод 621 малчин өрхийн 2682 толгой үхэр ил шинж тэмдэгтэйгээр өвчилснийг зориудын устгалд хамруулсан.

Иймд мал сүргээ гоц халдварт, халдварт, шимэгчтэх өвчнөөс, ялангуяа нийтийн эрүүл мэндэд халтай, эдийн засагт хохиролтой өвчнүүдээс урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, өвчингүй, тайван байдлыг олон улсад баталгаажуулах, мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний мал эмнэлэг, ариун цэврийн шаардлага, эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын хяналтыг хэрэгжүүлэх, хүн, мал, амьтны гоц халдварт

өвчин гарсан тохиолдолд мал эмнэлгийн үйлчилгээг шуурхай хүргэх талаар эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд заасан тусгайлсан чиг үүрэгтэй байгууллагын жагсаалтад мал эмнэлгийн албыг нэмэх шаардлага үүсээд байна.

2.Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн 31.5-д “Монгол Улсын хилээр нэвтрүүлэх мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн нь эрүүл мэндийн болон эрүүл ахуй, ариун цэврийн нөхцөл, шаардлагыг хангасан эсэхийг улсын хэмжээнд мал эмнэлгийн салбарын ерөнхий байцаагч, аймаг, нийслэлд салбарын ерөнхий байцаагчийн зөвшөөрснөөр мал эмнэлгийн улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч баталгаажуулан олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ олгоно.” гэж заасны дагуу Мал эмнэлгийн ерөнхий газар олгож байна.

Гэтэл Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай болон Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн дагуу мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үед Гаалийн ерөнхий газраас экспорт, импортын гэрчилгээ, импортын болон дамжин өнгөрөх мэдэгдлийг олгож байна.

Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн 3.1.3-т “импортын гэрчилгээ” гэж амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт оруулахыг зөвшөөрч, гаалийн улсын байцаагчаас /цаашид “улсын байцаагч” гэх/ энэ хуулийн 3.1.1, 3.1.2 дахь хэсэгт дурдсан баримт бичгийг /цаашид “экспортын гэрчилгээ” гэх/ хураан авч, оронд нь олгож буй баримт бичгийг,” ойлгохоор заасан.

Уг хуулийн 3.1.1-т “мал эмнэлгийн гэрчилгээ” гэж экспортлогдож буй амьтан, түүний гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн нь олон улсын гэрээ болон дотоодын хууль тогтоомжид заасан тодорхой нөхцөл шаардлагыг хангаж байгааг гэрчлэн экспортлогч орны эрх бүхий байгууллагаас олгосон баталгаажуулалтын баримт бичгийг” 3.1.2-т “ургамлын хорио цээрийн гэрчилгээ” гэж экспортлогдож буй ургамал, түүний гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнд ургамлын гадаад хорио цээртэй өвчин, хөнөөлт шавьж, мэрэгч амьтан, хог ургамал байхгүй болохыг гэрчлэн экспортлогч орны эрх бүхий байгууллагаас олгосон батагаажуулалтын баримт бичгийг” ойлгохоор заасан ба эдгээрийг хамтад нь экспортын гэрчилгээ гэж ойлгогдож байна.

Гаалийн байгууллагын олгож байгаа экспортын гэрчилгээ /Мал эмнэлэг, эрүүл ахуйн гэрчилгээ/ нь агуулгын хувьд олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээтэй давхардаж байгаа юм.

Мөн Европын холбооны зүгээс экспортолж, импортлох мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний мал эмнэлэг, эрүүл ахуй, ариун цэврийн болон холбогдох стандартын шаардлага хангаж байгаа эсэхийг шалгаж, баталгаажуулсан мэргэжлийн, эрх бүхий этгээд гэрчилгээг олгож байх шаардлагыг тавьж байна. ¹

¹ Европын холбооны 2017/625 дугаар тогтоол

Иймд экспортлох түүхий эд, бүтээгдэхүүний мал эмнэлэг, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн шаардлага хангаж буй эсэхийг гаалийн байгууллага тодорхойлон гэрчилгээ олгож, түүнийгээ хянан баталгаажуулж улсын хилээр нэвтрүүлж байгааг залруулах шаардлагатай байна.

Түүнчлэн мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг Монгол Улсад импортлохын өмнө мэргэжлийн байгууллага эрсдэлийн задлан шинжилгээ хийсний үндсэн дээр импортын мэдэгдэл олгох, харин улсын хилээр нэвтрүүлэх үед импортын мэдэгдэлд дурдсан түүхий эд, бүтээгдэхүүний нэр төрөл, тоо хэмжээ, чанар, аюулгүй байдалд гаалийн байгууллага хяналт тавьж, импортын гэрчилгээ олгодог байхаар зохицуулах шаардлага үүсч байгаа юм.

Харин мэргэжлийн, эрх бүхий этгээдээс олгосон олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээтэй эсэх, гэрчилгээнд бичигдсэн мэдээлэл, бусад холбогдох бичиг баримтын бүрдлийг гаалийн байгууллага үзлэг, шинжилгээгээр шалгаж, зөрчилгүй тохиолдолд гаалийн бүрдүүлэлт хийдэг байхаар зохицуулах нь зүйтэй байна.

Мөн Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн 31.1-т “Мал эмнэлгийн төрийн хяналтыг улсын хэмжээнд мал эмнэлгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллага, гаалийн байгууллага, гаалийн улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.” гэж, 31.4-т “Мал эмнэлгийн үйл ажиллагааны хяналтыг улсын хэмжээнд мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, аймаг, нийслэлд тухайн шатны мал эмнэлгийн байгууллага, сум, дүүрэгт мал эмнэлгийн улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.” гэж зааж, мал эмнэлгийн хяналтыг төрийн болон үйл ажиллагааны хяналт гэж 2 ангилсан. Мал эмнэлгийн хяналтыг хэрэгжүүлэх этгээдийн чиг үүргийг тодорхой болгож, хяналтын нэгдсэн зохицуулалтыг бий болгох шаардлагатай байна.

3. Монгол Улсын Их Хурлаас Малын генетик нөөцийн тухай хуулийг баталж хэрэгжүүлсэн нь монгол малын генетик нөөцийг зүй зохистой, тогтвортой ашиглах, хамгаалах, сайжруулах, судлан хөгжүүлэхтэй холбогдсон эрх зүйн үндэслэлийг бүрдүүлж, мал, түүний төрөл, зүйлийг хамгаалах боломжийг бий болгосон.

Малын генетик нөөцийн төлөв байдлын 2019 оны үндэсний тайлангаар мал сүргийн бодит үнэ цэн 9.2 их наяд төгрөгт хүрсэн нь Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлоготой дүйцэхүйц түвшинд байгаа ч цаашид мал аж ахуйд ашиглагдаагүй, үнэлэгдээгүй, өсөн төлжих боломжит нөөц их байна гэсэн дүгнэлт гарсан байдаг.

Малын чанар, үүлдэрлэг байдал алдагдаж байгаа нь төдийлөн мэдэгдэхгүй бөгөөд нэгэнт түүнийг сэргээхэд цаг хугацаа, эдийн засгийн хувьд маш их хүндрэл бий болдог ба шинээр үүлдэр, омгийн малыг зохион бүтээхэд 15-25 жил, тухайн малын алдагдсан үүлдэрлэг байдлыг сайжруулахад 5-10 жилийн хугацаа шаарддаг нь мал зүйн шинжлэх ухаанд нотлогдсон байна.

Иймд малын генетик нөөцийг ашиглах, хадгалах, хамгаалах, судлан хөгжүүлэх нь үндэсний болон бүс нутгийн түвшинд өргөн цар хүрээтэй, стратегийн ач холбогдолтой асуудал тул Малын генетик нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулан малын генетик нөөцийг ашиглах тусгай зөвшөөрөл олгох тусгайлсан нөхцөл, шаардлага болон бүх шатны төрийн захиргааны байгууллагын хяналтын чиг үүрэг, улсын байцаагчийн эрх үүргийг тодорхой болгож, хуулийн зөрчил, хийдлийг арилгах шаардлагатай байна.

4.Мал, амьтын эрүүл мэндийн тухай хууль, Малын генетик нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийг зөрчсөн зарим үйлдэл нь Зөрчлийн тухай хуульд тусгагдаагүйгээс уг үйлдэлд хариуцлага тооцох боломжгүй байна. Тухайлбал, малчин, мал бүхий этгээд, хуулийн этгээдэд мал, амьтны шилжилт хөдөлгөөн хийхдээ бүртгэлд хамруулахтай холбоотой үүрэг болгосон зохицуулалтыг зөрчсөнөөс мал, амьтны олон улсын худалдааны хорио цээрт гоц халдварт өвчин тархах, үүнээс шалтгаалан төлөвлөгдөөгүй их хэмжээний зардал гаргахад хүргэж байна. Мөн хуульд заасан эрх бүхий байгууллагаас зөвшөөрөл авалгүйгээр малыг гадаадад гаргах тохиолдол гарсаар байна. Иймд Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагатай байна.

5.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 6.10 дахь хэсэгт заасан зөрчлийг мэргэжлийн хяналтын байцаагч шалган шийдвэрлэхээр заасан ба 2022 оны 11 дүгээр сарын 11-ний өдрийн хуулиудтай хамт уг хуульд өөрчлөлт оруулаагүй байх тул мэргэжлийн хяналтын байгууллага татан буугдаж, хяналтын чиг үүрэг салбарын яамдад шилжсэнтэй холбогдуулан зөрчил шалган шийдвэрлэх эрх бүхий албан тушаалтныг өөрчлөх шаардлагатай байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Мал аж ахуйн салбарын харилцааг зохицуулж байгаа Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Малын генетик нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулна.Үүнд:

1.Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг эрүүл мэндийн, эрүүл ахуй, ариун цэврийн болон олон улсын гэрээ, дотоодын хууль тогтоомжид заасан тодорхой нөхцөл шаардлагыг хангаж байгааг гэрчлэх олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээг олгохтой холбоотой зохицуулалт, түүнийг олгоход бүрдүүлэх баримт бичиг, тавих шаардлагын талаар тусгана.

Мөн мал эмнэлгийн хяналтыг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаарх зохицуулалтыг тодорхой болгож, энэ талаарх өөрчлөлтийг оруулна.

Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллагын Газрын амьтны эрүүл мэндийн кодекст нийцүүлэн хуульд хэрэглэсэн зарим нэр томъёоны тодорхойлолтыг шинээр болон шинэчлэн тусгана.

Хууль хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор практик шаардлагад нийцэхгүй байгаа зарим зүйл, хэсгийг өөрчлөх зохицуулалт хийнэ.

2.Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт,

өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнд олгодог экспортын гэрчилгээг олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ болгон өөрчлөх зохицуулалтыг тусгана.

Үүнтэй холбогдуулан ургамал, түүний гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнд ургамлын эрүүл ахуйн гэрчилгээг хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгох зохицуулалтыг Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд тусгана.

Мал, амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг Монгол Улсад импортлохын өмнө эрсдэлийн задлан шинжилгээ хийх, импортын мэдэгдэл олгох, гадаад орны мал эмнэлэг, ургамлын хорио цээрийн хяналтын байгууллагатай амьтан, ургамал, түүхий эд, бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, хорио цээрийн нөхцөлийг тохиролцох үйл ажиллагааг мэргэжлийн байгууллага хэрэгжүүлдэг байхаар өөрчилнө. Үүнтэй холбогдуулан худалдааны түнш улстай амьтан, ургамал, түүхий эд, бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, хорио цээрийн нөхцөлийг тохирсон протоколыг шинэчлэх хүртэл хугацаанд өмнө тохирсон нөхцөл хэвээр үйлчлэх шилжилтийн үеийн зохицуулалтыг тусгана.

Гаалийн болон мэргэжлийн байгууллагын дундын мэдээллийн цахим санг бүрдүүлэх, эрхлэн хөтлөх, мэдээлэл дамжуулах, хэрэглэхтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгана.

Мөн мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэхтэй холбоотой төрийн байгууллагуудын бүрэн эрхийг нарийвчлан тусгана.

Эдгээр зохицуулалттай уялдуулан хуулийн зорилтыг өргөн хүрээнд авч үзэж өөрчилнө.

3.Малын генетик нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд бүх шатны төрийн захиргааны байгууллагын хяналтын чиг үүрэг, улсын байцаагчийн эрх үүргийн талаарх зохицуулалт тусгаж, малын генетик нөөцийг ашиглах тусгай зөвшөөрлийг олгох, сунгахад тавих тусгайлсан нөхцөл, шаардлагыг бодит байдалд нийцүүлэн өөрчилж, үр дүнг тооцох боломжийг бий болгох зохицуулалт тусгана.

4.Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулж, Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэгтэй байгууллагын жагсаалтад “Мал эмнэлгийн алба” гэж нэмэх талаарх зохицуулалтыг тусгана.

5.Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, Малын генетик нөөцийн тухай, Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хууль зөрчсөн зарим үйлдлийг зөрчилд тооцох талаарх зохицуулалтыг тусгана.

6.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд өөрчлөлт оруулж, зөрчил шалгах эрх бүхий албаны тушаалтан нь мэргэжлийн хяналтын байцаагч гэснийг өөрчлөх зохицуулалт тусгана.

Хуулийг дагаж мөрдөх хугацааны талаар зохицуулалтыг тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Мал аж ахуйн салбарын хуулиудын давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгаснаар үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал болон бусад бодлогын баримт бичигт тусгагдсан хүнсний аюулгүй байдлыг хангах, мал, амьтны эрүүл мэнд, малын удмын санг хамгаалах, баталгаажуулах, мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг экспортлох талаарх зорилтууд хэрэгжих боломж бүрдэнэ.

Мал эмнэлгийн хяналтын нэгдсэн тогтолцоо бий болж, мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнд тавигдах худалдааны түнш орнуудын шаардлагыг хангах нөхцөл бүрдэнэ.

Төрийн байгууллагууд давхардуулан гэрчилгээ олгодог явдал үгүй болж, бизнес эрхлэх таатай орчин орчин бүрдэж, иргэдийн эрхийн баталгаа сайжирна.

Дөрөв.Хуулийн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн талаарх санал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцүүлэн Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24, 28, 29, 30, 31, 32 дугаар зүйлд заасан шаардлагын дагуу боловсруулна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2-т заасны дагуу мал аж ахуйн салбарын хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулна.

----ooOoo---

**МАЛ АЖ АХУЙН САЛБАРЫН ХУУЛЬ ХООРОНДЫН ДАВХАРДАЛ, ХИЙДЭЛ,
ЗӨРЧЛИЙГ АРИЛГАХ ЗОРИЛГООР МАЛ, АМЬТНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ, АМЬТАН, УРГАМАЛ,
ТЭДГЭЭРИЙН ГАРАЛТАЙ ТҮҮХИЙ ЭД, БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙГ УЛСЫН ХИЛЭЭР
НЭВТРҮҮЛЭХ ҮЕИЙН ХОРИО ЦЭЭРИЙН ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ БОЛОН БУСАД ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА**

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн 18 дугаарт Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд хүнсний аюулгүй байдал, мал аж ахуйн салбарын дараах асуудлаар бодлогын төлөвлөлт, боловсруулалт, удирдлага, зохицуулалт болон дүн шинжилгээ хийх, үнэлгээ өгөх ажлыг эрхлэхээр заасан. Үүнд:

- Хүнсний аюулгүй байдлын асуудал;
- Мал аж ахуйг эрчимжүүлэн хөгжүүлэх бодлого;
- Мал эмнэлэг, малын үржлийн талаар төрөөс явуулах бодлого;
- Мал, амьтан, ургамлын хорио, цээрийн асуудал;
- Мал, таримал ургамлын гаралтай хүнсний зүйл, түүхий эд болон хөнгөн үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний экспорт, импортын асуудал.

Иймд дээрх асуудлуудыг иж бүрнээр нь зохицуулж, хэрэгжүүлэхийн тулд тус салбарын хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах шаардлагатай байна.

Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Аливаа улс орны мал эмнэлэг нь мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах, өвчин эмгэгтэй тэмцэх, эрүүлжүүлэх, бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах замаар хүнсний аюулгүй байдал, нийтийн эрүүл мэндийг хамгаалах, гадаад, дотоод худалдаанд үүссэн хориг саадыг арилгахад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2017 онд Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийг баталсны дагуу мал эмнэлгийн тогтолцоог шинэчилсэн хэдий ч уг хуулиар мал эмнэлгийн хяналтыг төрийн болон үйл ажиллагааны хяналт гэж 2 салган баталж, үүнийг Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, Мал эмнэлгийн ерөнхий газар хэрэгжүүлэн ажиллаж байв.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2022 оны 11 дүгээр сарын 11-ний өдөр Төрийн хяналт шалгалтын тухай болон бусад хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулсны үндсэн дээр мэргэжлийн хяналтын байгууллагыг татан буулгаж, салбарын яамдад нь хяналтын чиг үүргийг шилжүүлснээр мал эмнэлгийн хяналтын нэгдсэн зохицуулалтыг бий болгон хэрэгжүүлэх, ингэснээр иргэд, аж ахуйн нэгжид үүсдэг давхардсан хяналт, хүндрэл, чирэгдлийг арилгах боломж бий болж байна.

Иймд Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд мал эмнэлгийн хяналтыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зохицуулалтыг тодорхой болгон, хяналтын талаарх төрийн байгууллагуудын бүрэн эрх, улсын байцаагчийн эрх, үүрэг, олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ олгоход бүрдүүлэх баримт бичиг, тавих шаардлагыг тусган боловсрууллаа.

Мөн Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллагын Газрын амьтны эрүүл мэндийн кодекст нийцүүлэн хуульд хэрэглэсэн зарим нэр томъёоны тодорхойлолтыг шинээр болон шинэчлэн уг хуулийн төсөлд тусгасан болно.

Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 3.1.1-д "мал эмнэлгийн гэрчилгээ" гэж экспортлогдож буй амьтан, түүний гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн нь олон улсын гэрээ болон дотоодын хууль тогтоомжид заасан тодорхой нөхцөл шаардлагыг хангаж байгааг гэрчлэн экспортлогч орны эрх бүхий байгууллагаас олгосон баталгаажуулалтын баримт бичгийг ойлгохоор заасан ба уг хуулийн 3.1.3-т заасны дагуу энэ нь экспортын гэрчилгээ юм.

Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн 31.5-д "Монгол Улсын хилээр нэвтрүүлэх мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн нь эрүүл мэндийн болон эрүүл ахуй, ариун цэврийн нөхцөл, шаардлагыг хангасан эсэхийг улсын хэмжээнд мал эмнэлгийн салбарын ерөнхий байцаагч, аймаг, нийслэлд салбарын ерөнхий байцаагчийн зөвшөөрснөөр мал эмнэлгийн улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч баталгаажуулан олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ олгоно." гэж заасны дагуу Мал эмнэлгийн ерөнхий газар олгож байна.

Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.2-т экспортын гэрчилгээг мэргэжлийн байгууллага олгохоор заасан хэдий ч мэргэжлийн байгууллага болох мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан байгууллагаас гадна гаалийн байгууллага нь мал эмнэлгийн олон улсын гэрчилгээтэй адил агуулга бүхий экспортын гэрчилгээ /Мал эмнэлэг, эрүүл ахуйн гэрчилгээ/ давхар олгож байгаа юм.

Тухайлбал, Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн дагуу Мал эмнэлгийн ерөнхий газар нь 2021 онд 1780, 2022 онд 1793 мал эмнэлгийн олон улсын гэрчилгээ олгосон байна.

Мөн хугацаанд Мэргэжлийн хяналтын байгууллага болон Гаалийн байгууллагаас 2020 онд 1671, 2021 онд 1852, 2022 онд 3333 мал эмнэлэг, эрүүл ахуйн гэрчилгээ /экспортын гэрчилгээ/ олгосон байна.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2022 оны 6 дугаар сарын 17-ны өдөр баталсан Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.2 дугаар зүйлийн 11.5-д олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээг Мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага олгохоор заасантай нийцүүлэн цаашид дээрх давхардлыг арилган “олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ”-г олгох нь зүйтэй байна.

Монгол Улс 1989 онд Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллага (ДМАЭМБ)-д, 1997 онд Дэлхийн худалдааны байгууллагад гишүүнээр элссэн.

Дэлхийн худалдааны байгууллагын Эрүүл ахуй, ариун цэвэр, ургамлын эрүүл ахуй, ариун цэврийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх тухай хэлэлцээр /SPS Agreement/-ээр Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллага болон Олон улсын ургамал хамгааллын байгууллагыг мал, амьтны эрүүл мэнд, зооноз өвчин, ургамлын эрүүл ахуйн талаар олон улсын стандарт тогтоох чиг үүрэг бүхий байгууллагууд болохыг албан ёсоор хүлээн зөвшөөрсөн тул Дэлхийн худалдааны байгууллагын гишүүн орнууд бүтээгдэхүүн импортлох, экспортлоход тавих шаардлагаа эдгээр байгууллагуудаас гаргасан стандарт, зөвлөмжтэй нийцүүлсэн байх ёстой.

Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллагын Газрын амьтны эрүүл мэндийн кодексын “В.Онцлох асуудал” хэсэгт “Мал эмнэлгийн олон улсын гэрчилгээ нь мал, амьтан болон бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, ариун цэврийн баталгааг импортлогч /экспортлогч/ улсад өгч олон улсын худалдаа явуулах үндэс суурь болно.” гэж, 5.2.3 дугаар зүйлийн 1-д “...мал эмнэлгийн олон улсын гэрчилгээнд баталгаажуулах эрх бүхий малын эмч гарын үсэг зурж, мал эмнэлгийн байгууллагын албан ёсны тамга, тэмдэг дарна.” гэж тус тус заасан. Иймд мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, ариун цэврийн баталгаа болж буй гэрчилгээг Гаалийн байгууллага олгож байгаа нь олон улсын хэмжээнд мөрддөг дүрэм, журамд нийцэхгүй байгаа юм.

Европын холбооны зүгээс ч экспортолж, импортлох мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний мал эмнэлэг, эрүүл ахуй, ариун цэврийн болон холбогдох стандартын шаардлага хангаж байгаа эсэхийг шалгаж, баталгаажуулсан мэргэжлийн, эрх бүхий этгээд гэрчилгээг олгож байх шаардлагыг тавьж байна.¹

Иймд экспортлох түүхий эд, бүтээгдэхүүний мал эмнэлэг, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн шаардлага хангаж буй эсэхийг гаалийн байгууллага тодорхойлон гэрчилгээ олгож, түүнийгээ хянан баталгаажуулж улсын хилээр нэвтрүүлж байгааг залруулах шаардлагатай байна.

Гаалийн байгууллага нь мэргэжлийн, эрх бүхий этгээдээс олгосон олон улсын мал эмнэлгийн болон ургамлын хорио цээрийн гэрчилгээтэй эсэх, гэрчилгээнд бичигдсэн мэдээлэл үнэн зөв эсэх болон бусад холбогдох бичиг баримтын бүрдлийг үзлэг, шинжилгээгээр шалгаж, зөрчилгүй тохиолдолд гаалийн бүрдүүлэлт хийдэг байх нь зүйтэй байна.

¹ Европын холбооны 2017/625 дугаар тогтоол

Түүнчлэн мал, амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг Монгол Улсад импортлохын өмнө эрсдэлийн задлан шинжилгээ хийх, импортын мэдэгдэл олгох, гадаад орны мал эмнэлэг, ургамлын хорио цээрийн хяналтын байгууллагатай амьтан, ургамал, түүхий эд, бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, хорио цээрийн нөхцөлийг тохиролцох үйл ажиллагааг мэргэжлийн байгууллага хэрэгжүүлдэг байхаар өөрчилж, худалдааны түнш улс орнуудын шаардлагад нийцүүлэх шаардлагатай байгаа юм.

Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд 2021 оны 11 дүгээр сарын 12-ны өдөр оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөөр "7.1.7.гадаад орны мал эмнэлэг, ургамлын хорио цээрийн хяналтын байгууллагатай амьтан, ургамал, түүхий эд, бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, хорио цээрийн нөхцөлийг тохиролцох, хяналт, шалгалтын ажлыг уялдуулан хамтран ажиллах" бүрэн эрхийг Гаалийн байгууллага хэрэгжүүлэхээр заасан.

Дээрх хугацаанаас өмнө уг бүрэн эрхийг Мэргэжлийн хяналтын байгууллага хэрэгжүүлж байсан бөгөөд мал эмнэлэг, хорио цээрийн чиглэлээр гадаад улстай 4 протокол, 1 санамж бичиг, 1 гэрчилгээ тохирсон байна.

Харин худалдааны түнш улс орны хөдөө аж ахуйн яам, мал эмнэлгийн байгууллагын тавьж буй шаардлагын дагуу Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам 6 хэлэлцээр, 8 протокол, 5 санамж бичиг, 5 гэрчилгээ, Мал эмнэлгийн ерөнхий газар 1 хэлэлцээр, 1 протокол, 31 гэрчилгээ, 1 гэрээ, 2 шаардлагыг тус тус байгуулж, мал эмнэлэг, хорио цээрийн нөхцөл тохирсон байдаг.

Ийнхүү 1994 оноос хойш мал эмнэлгийн байгууллага нь худалдааны түнш улс орнуудтай мал эмнэлэг, хорио цээрийн нөхцөл тохирч ирсэн болно.

Үүнээс үзвэл, гадаад улс орнууд мал эмнэлэг, хорио цээрийн нөхцөлийг мэргэжлийн байгууллагатай тохирох шаардлагыг тавьж байгаа ба гаалийн байгууллага нөхцөл тохирох боломжгүй байна.

Мөн гаалийн болон мэргэжлийн байгууллагын дундын мэдээллийн цахим санг бүрдүүлэх, эрхлэн хөтлөх, мэдээлэл дамжуулах, хэрэглэхтэй холбоотой зохицуулалт, мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэхтэй холбоотой төрийн байгууллагуудын бүрэн эрхийг нарийвчлан тусгах нь чухал байна.

Эдгээр зохицуулалттай уялдуулан хуулийн зорилтыг ч мөн өргөн хүрээнд авч үзэж өөрчлөх шаардлага үүсч байна.

Иймд эдгээр зохицуулалтыг Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусган боловсруулсан болно.

Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Дэлхийн уур амьсгалын өөрчлөлт, бичил биетний хувьсал, олон улсын худалдаанд тавигдаж буй хориг, шинээр болон дахин сэргэж буй хил дамнан тархах эрсдэлтэй өвчнүүдийн дэгдэлт нэмэгдэж, амьтнаас хүнд халдварладаг 1500 орчим хүний халдварт өвчин бүртгэгдсэний 60 хувийг нь зооноз өвчин эзэлж, жил бүр 4-5 халдварт өвчин шинээр бүртгэгдэж байгаагаас 75-80 хувь нь амьтнаас хүнд халдварлаж байгааг судалгаагаар тогтоосон.

Иймд мал сүргээ гоц халдварт, халдварт, шимэгчтэх өвчнөөс, ялангуяа нийтийн эрүүл мэндэд халтай, эдийн засагт хохиролтой өвчнүүдээс урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, өвчингүй, тайван байдлыг олон улсад баталгаажуулах, мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний мал эмнэлэг, ариун цэврийн шаардлага, эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын хяналтыг хэрэгжүүлэх, хүн, мал, амьтны гоц халдварт өвчин гарсан тохиолдолд мал эмнэлгийн үйлчилгээг шуурхай хүргэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд заасан тусгайлсан чиг үүрэгтэй байгууллагын жагсаалтад мал эмнэлгийн албыг нэмэх шаардлага үүсээд байна.

Энэ талаар Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн 2018 оны 12/09 дугаар зөвлөмжөөр Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэгтэй байгууллагуудын жагсаалтад “Мал эмнэлгийн алба” гэсэн нэмэлт оруулахыг Монгол Улсын Их Хуралд зөвлөмж болгосон.

Иймд дээрх агуулга бүхий нэмэлтийг Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд оруулахаар хуулийн төслийг боловсруулсан болно.

Малын генетик нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Монгол Улсын Их Хурлаас Малын генетик нөөцийн тухай хуулийг баталж хэрэгжүүлсэн нь монгол малын генетик нөөцийг зүй зохистой, тогтвортой ашиглах, хамгаалах, сайжруулах, судлан хөгжүүлэхтэй холбогдсон эрх зүйн үндсийг бүрдүүлж, мал, түүний төрөл, зүйлийг хамгаалах боломжийг бий болгосон.

Малын генетик нөөцийн төлөв байдлын 2019 оны үндэсний тайлангаар мал сүргийн бодит үнэ цэн 9.2 их наяд төгрөгт хүрсэн нь Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлоготой дүйцэхүйц түвшинд байгаа ч цаашид мал аж ахуйд ашиглагдаагүй, үнэлэгдээгүй, өсөн төлжих боломжит нөөц их байна гэсэн дүгнэлт гарсан байдаг.

Малын чанар, үүлдэрлэг байдал алдагдаж байгаа нь төдийлөн мэдэгдэхгүй бөгөөд нэгэнт алдагдсан тохиолдолд түүнийг сэргээхэд цаг хугацаа, эдийн засгийн хувьд маш их хүндрэл бий болдог ба шинээр үүлдэр, омгийн малыг зохион бүтээхэд

15-25 жил, тухайн малын алдагдсан үүлдэрлэг байдлыг сайжруулахад 5-10 жилийн хугацаа шаарддаг нь мал зүйн шинжлэх ухаанд нотлогдсон байна.

Малын генетик нөөцийн тухай хуульд малын генетик нөөцийг ашиглах тусгай зөвшөөрөл олгоход тавих тусгайлсан нөхцөл, шаардлага тодорхой бус байгаагаас хэн дуртай иргэн, аж ахуйн нэгж тусгай зөвшөөрөл авч малыг өөрийн дур зоргоор үржилд ашиглаж, энэ нь малын үүлдэрлэг байдал, тэсвэрт чанар алдагдах, бие давжаарах, ашиг шим буурах, өвчин эмгэгт нэрвэгдэх шалтгаан болж байна.

Иймд малын генетик нөөцийг ашиглах тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлага, тусгай зөвшөөрөл олгоход бүрдүүлэх баримт бичгийг илүү тодорхой болгох шаардлагатай байна.

Түүнчлэн Малын генетик нөөцийн тухай хуульд 2022 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдрийн хуулиар “16.11.Мал үржүүлэг, технологийн ажил үйлчилгээнд тавих хяналтыг малын генетик нөөцийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрх бүхий улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.” гэсэн зохицуулалт нэмсэн хэдий ч улсын байцаагчийн хэрэгжүүлэх чиг үүргийг тодорхой тусгаагүй болно.

Иймд Малын генетик нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд мал үржүүлэг, технологийн ажил, үйлчилгээний хяналтын улсын байцаагч болон мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн улсын байцаагчийн эрх, үүргийн талаарх зохицуулалт тусгаж, малын генетик нөөцийг ашиглах тусгай зөвшөөрлийг олгох, сунгахад тавих тусгайлсан нөхцөл, шаардлагыг бодит байдалд нийцүүлэн өөрчилж, үр дүнг тооцох боломжийг бий болгох зохицуулалтыг тусган боловсрууллаа.

Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хууль, Малын генетик нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийг зөрчсөн зарим үйлдэл нь Зөрчлийн тухай хуульд тусгагдаагүйгээс уг үйлдэлд хариуцлага тооцох боломжгүй байна. Тухайлбал, малчин, мал бүхий этгээд, хуулийн этгээдэд мал, амьтны шилжилт хөдөлгөөн хийхдээ бүртгэлд хамруулахтай холбоотой үүрэг болгосон зохицуулалтыг зөрчсөнөөс мал, амьтны олон улсын худалдааны хорио цээрт гоц халдварт өвчин тархах, үүнээс шалтгаалан төлөвлөгдөөгүй их хэмжээний зардал гаргахад хүргэсээр байна.

Мөн Зөвшөөрлийн тухай хуульд малыг гадаадад гаргахад төрөл, зүйл тус бүрд нэг удаагийн зөвшөөрлийг хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага олгохоор заасан байхад зөвшөөрөл авалгүйгээр малыг гадаадад гаргах тохиолдол гарсаар байна.

Иймд эдгээр асуудлыг тусган Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд 2023 оны 1 дүгээр сарын 06-ны өдөр нэмэлт, өөрчлөлт оруулахдаа “мал үржлийн хяналтын улсын байцаагч” гэснийг Малын генетик нөөцийн тухай хуульд нийцүүлэн “мал үржүүлэг, технологийн ажил, үйлчилгээний хяналтын улсын байцаагч” гэж өөрчлөх, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй холбогдуулан мал үржүүлэг, технологийн хяналтын улсын байцаагч болон мал эмнэлгийн хяналтын улсын байцаагчийн харьяалан шийдэх зөрчлийг нэмэх зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусган боловсрууллаа.

Мал аж ахуйн салбарын хуулиудын давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгаснаар Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал болон бусад бодлогын баримт бичигт тусгагдсан хүнсний аюулгүй байдлыг хангах, мал, амьтны эрүүл мэнд, малын удмын санг хамгаалах, баталгаажуулах, мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг экспортлох талаарх зорилтууд хэрэгжих боломж бүрдэх юм.

Түүнчлэн мал эмнэлгийн хяналтын нэгдсэн тогтолцоо бий болж, мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнд тавигдах худалдааны түнш орнуудын шаардлагыг хангах нөхцөл бүрдэхээс гадна төрийн байгууллагууд давхардуулан гэрчилгээ олгодог явдал үгүй болж, бизнес эрхлэх таатай орчин орчин бүрдэж, иргэдийн эрхийн баталгаа сайжирна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.2-т “12.2.24.энэ хуулийн 24.2-т заасны дагуу хуулийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах зорилгоор хэд хэдэн хуульд нэгэн зэрэг өөрчлөлт оруулахаар боловсруулсан хууль тогтоомжийн төсөл.” боловсруулахад уг хуулийн 12.1.2-12.1.6-д заасан аргачлал хамаарахгүй гэж заасан тул судалгааг хавсаргаагүй болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ... –ны өдөр

Улаанбаатар хот

**МАЛ, АМЬТНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/34 дүгээр зүйлийн 34.5 дахь хэсэг:

“34.5.Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр гүйцэтгэх мал эмнэлгийн үйлчилгээний зардлын нормативыг аймаг, нийслэлийн Мал эмнэлгийн газрын саналыг үндэслэн аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал батална.”

2/14 дүгээр зүйлийн 14.9, 14.10 дахь хэсэг:

“14.9.Хамгаалалтай аж ахуйд хэрэгжүүлэх био хамгааллын стратеги төлөвлөгөөг мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга батална.

14.10.Энэ хуулийн 14.2, 14.9-д заасан журам, төлөвлөгөөний хэрэгжилтэнд үнэлгээ хийх, баталгаажуулах үйл ажиллагааг мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хариуцан хэрэгжүүлнэ.”

3/4 дүгээр зүйлийн 4.1.17, 4.1.18, 4.1.19, 4.1.20, 4.1.21 дэх заалт:

“4.1.17.”олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ” гэж Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн 3.1.1-д заасныг;

4.1.18.“хамгаалалттай аж ахуй” гэж олон улсын худалдааг дэмжих болон улс, бүсэд тархсан өвчнөөс хамгаалах, тэмцэх зорилгоор тандалт, биоаюулгүй байдал, хяналтын арга хэмжээ авах биохамгааллын нийтлэг дэглэм, журмыг хэрэгжүүлэх замаар бусад мал, амьтнаас тусгаарлан маллаж байгаа эрүүл мал, амьтан бүхий байгууламжийг;

4.1.19."яаралтай дархлаажуулалт" гэж өвчин дэгдэх, эсхүл гаднаас нэвтрэх эрсдэл нэмэгдэх, эсхүл дахин сэргэх үеийн яаралтай хариу арга хэмжээнд хэрэглэх вакцинжуулалтыг;"

4.1.20."биохамгаалал" гэж мал, амьтны бүлгийн сүрэгт эсхүл сүргээс гадагш болон сүргийн дотор өвчин, халдвар эсхүл үе хөлтний шимэгчлэл нэвтрэн орох, өвчний голомт үүсэх, тархан дэлгэрэх эрсдэлийг бууруулахад чиглэгдсэн удирдлага зохион байгуулалт, хэрэгжүүлэх арга хэмжээний цогц шийдлийг;

4.1.21."тандалт" гэж Мал, амьтны эрүүл мэндтэй холбоотой тоон мэдээлэл, баримтыг төлөвлөгөөтэйгээр цуглуулан нэгтгэж дүн шинжилгээ хийх, үр дүнг тухай бүрт мэдээлэх, шаардагдах арга хэмжээ авах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх цогц үйл ажиллагааг."

4/15 дугаар зүйлийн 15.5.3 дахь заалт:

"15.5.3.Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 32.1.2-т заасны дагуу байгуулсан мэргэжлийн ангийг удирдлага, аргазүйгээр хангах, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих, тайлагнах."

2 дугаар зүйл.Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсгийн "нутаг" гэсний дараа "хамгаалалттай аж ахуй" гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсгийн "тээвэрлэхдээ" гэсний дараа "мал, амьтны тавлаг байдлыг хангаж," гэж, мөн зүйлийн 7.4.2 дахь заалт, 9 дүгээр зүйлийн 9.7 дахь хэсэг, 23 дугаар зүйлийн 23.6 дахь хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн 24.4 дэх хэсэг, 27 дугаар зүйлийн 27.1.2 дахь заалтын "мал эмнэлгийн" гэсний дараа "хяналтын" гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.15 дахь хэсгийн "Нийслэлийн" гэсний өмнө "Аймаг," гэж, мөн зүйлийн 7.16 дахь хэсгийн "зардлыг" гэсний дараа "аймаг," гэж, 34 дүгээр зүйлийн 34.2.4, 34.3.3 дахь заалтын "дэвсгэрийн" гэсний дараа "мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах, төрийн өмчийн мал эмнэлгийн лабораторийн оношилгоо, хүнсний аюулгүй байдлыг баталгаажуулах," гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/31 дүгээр зүйл:

"31 дүгээр зүйл.Малын эмнэлгийн хяналт

31.1.Мал эмнэлгийн хяналтыг мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, гаалийн байгууллага, аймаг, нийслэлийн мал эмнэлгийн газар, сум, дүүргийн мал эмнэлгийн тасаг, мал эмнэлгийн хяналтын цэгийн эрх бүхий мал эмнэлгийн хяналтын улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.

31.2.Мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь мал эмнэлгийн хяналтыг хэрэгжүүлэх бүтэцтэй байх бөгөөд улсын ахлах байцаагч, байцаагчтай байна.

31.3.Мал эмнэлгийн хяналтын улсын байцаагч нь малын эмч мэргэжилтэй, бакалавр, түүнээс дээш боловсролын зэрэгтэй байна.

31.4.Мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага мал эмнэлгийн хяналтын чиглэлээр дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

31.4.1.Засгийн газрын эрх олгосноор гадаад улс, олон улсын байгууллагатай мал эмнэлэг, хорио цээрийн талаар хамтран ажиллах тухай гэрээ, хэлэлцээр байгуулах;

31.4.2.мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай бүтээгдэхүүн, малын тэжээл, тэжээлийн нэмэлтийг импортлоход эрсдэлийн үнэлгээ хийх журмыг батлах;

31.4.4.мал эмнэлгийн хяналтын улсын байцаагчийн эрх олгох;

31.4.5.Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд заасны дагуу хяналтын хуудсыг батлах;

31.4.6.салбарын хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, үр дүнд дүн шинжилгээ хийх, боловсронгуй болгох, эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалтын бодлогыг тодорхойлох, төлөвлөх, хэрэгжилтийг хангуулах.

31.5.Мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага мал эмнэлгийн хяналтын чиглэлээр дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

31.5.1.өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар гадаад улсын ижил төрлийн байгууллага, олон улсын байгууллагатай мал эмнэлэг, хорио цээрийн нөхцөлийг тохиролцох, хяналт шалгалтын ажлыг уялдуулан хамтран ажиллах;

31.5.2.Монгол Улсад импортлох мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай бүтээгдэхүүнд тавигдах мал эмнэлгийн шаардлагыг батлах;

31.5.3.олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ олгох;

31.5.4.Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн гаргасан эрх бүхий байгууллагын шийдвэр, мал эмнэлгийн ажил, үйлчилгээ, мал, амьтны гаралтай хүнсний болон хүнсний бус түүхий эд, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээний эрүүл ахуй, ариун цэврийн шаардлага, стандарт, техникийн зохицуулалт, технологийн хэрэгжилтийг хангуулах;

31.5.5.импортлох мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн, малын тэжээл, тэжээлийн нэмэлтэд эрсдэлийн үнэлгээ хийх;

31.5.6. хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн эрх.

31.6. Мал эмнэлгийн хяналтын улсын байцаагч нь Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 10.9, 10.12-т заасан нийтлэг эрх, үүргээс гадна дараах эрх, үүрэгтэй байна:

31.6.1.халдварт өвчнөөр тайван бус нутгийн мал, тэдгээрийн байр, хашаа хороо, ус, бэлчээр, өвс тэжээлд болон малын гаралтай түүхий эд, хүнсний бүтээгдэхүүн бэлтгэх, боловсруулах, хадгалах, тээвэрлэх, худалдах явцад мал эмнэлэг, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн үзлэг, шинжилгээ хийлгэсэн эсэхэд шалгалт хийх;

31.6.2.мал, амьтны халдварт өвчин тараах, хүний амь нас, эрүүл мэндэд хохирол учруулах эрсдэлтэй мал, амьтныг зах зээлд нийлүүлэхийг хориглох, хорио цээрийн хяналтад оруулах, шаардлагатай тохиолдолд устгах;

31.6.3.мал, амьтны халдварт өвчин тараах, хүний амь нас, эрүүл мэндэд хохирол учруулах эрсдэлтэй малын гаралтай хүнсний болон хүнсний бус түүхий эд зах зээлд нийлүүлэх, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхийг таслан зогсоох, шаардлагатай тохиолдолд татан авч халдваргүйтгэл хийх, эсхүл устгах;

31.6.4.мал эмнэлэг, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн шаардлага хангахгүй байранд эмийн сангийн үйл ажиллагаа эрхлэх, эм, биобэлдмэл хадгалах, борлуулах, мал, амьтны гаралтай хүнсний болон хүнсний бус түүхий эд, бүтээгдэхүүн, малын тэжээл бэлтгэх, боловсруулах, хадгалахыг таслан зогсоох;

31.6.5.мал эмнэлгийн ажил, үйлчилгээ эрхлэх, мал, амьтны эм, тэжээл, тэжээлийн нэмэлт, мал эмнэлгийн хэрэгсэл, мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн бэлтгэх, боловсруулах, үйлдвэрлэх, хадгалах, худалдах үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, дүгнэлт гаргах;

31.6.6.малын эм, биобэлдмэл, өвчин үүсгэгч болон бүтээгдэхүүний омог, эмийн түүхий эдийг үйлдвэрлэх, хадгалах, тээвэрлэх, худалдах, хэрэглэх, эмийн жор бичих, мал, амьтны тэжээлийн нэмэлтийг улсын бүртгэлд бүртгэх, улсын бүртгэлд бүртгэгдээгүй, эсхүл олон улсын хэрэглээнээс хасагдсан тэжээлийн нэмэлтийг зах зээлээс эгүүлэн татах явцад хяналт тавих, дүгнэлт гаргах;

31.6.7.мал эмнэлгийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн бүртгэл хөтлөлт, баяжилт хийсэн байдлыг хянан шалгах;

31.6.8.мал, амьтны шилжилт хөдөлгөөнийг зохицуулах, тээвэр, тууврын замд саатуулж, хорио цээрийн хяналтад авах;

31.6.9.мал, амьтны эм, мал эмнэлгийн хэрэгсэл үйлдвэрлэх, импортлох тусгай зөвшөөрөл, мал, амьтны эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, тэжээлийн нэмэлт импортлох энгийн зөвшөөрөл эзэмшигчийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих, зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгуулах үндэслэл, дүгнэлтээ эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд тавьж шийдвэрлүүлэх;

31.6.10.малын эмчийн мэргэжлийн итгэмжлэлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгуулах үндэслэл, дүгнэлтээ эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд тавьж шийдвэрлүүлэх;

31.6.11.мал эмнэлгийн үйл ажиллагаанд мөрдөх стандарт, техникийн зохицуулалт, захиргааны хэм хэмжээний актын хэрэгжилтэд хяналт тавих;

31.6.12.мал эмнэлгийн ажил, үйлчилгээний төлөвлөлт, гүйцэтгэлд удирдамжийн дагуу хяналт, шалгалт хийх;

31.7.Мал эмнэлгийн хяналттай холбоотой энэ хуулиар зохицуулснаас бусад харилцааг Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулиар зохицуулна.

31.8.Олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ олгоход дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

31.8.1.мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэх, тээврийн хэрэгслийн төрөл, замын чиглэл, нэвтрүүлэх хилийн боомтын нэр, хугацаа, боловсруулах үйлдвэрийн дугаар, нэр хаяг, байршил, түүхий эд, бүтээгдэхүүний нэр төрөл, тоо, хэмжээ, боловсруулалтын байдал (хагас боловсруулсан, түүхий, хөлдөөсөн, хөргөсөн, шинэ гэх мэт), савлалт, шошго, аюулгүй байдлын талаарх мэдээлэл агуулсан хүсэлт;

31.8.2.мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний мал эмнэлгийн лабораторийн дүгнэлт;

31.8.3.худалдах, худалдан авах гэрээ, бэлэглэлийн гэрээ болон түүнтэй адилтгах баримт бичиг.

2/15 дугаар зүйлийн 15.13 дахь хэсэг:

“15.13.Мал, амьтны гоц халдварт өвчний онош баталгаажихаас өмнө нийтэд мэдээлэх, онош баталгаажсан тохиолдолд мэдээллийг энэ хуулийн 15.9.3-т заасан байгууллага болон эрх бүхий олон улсын байгууллагад хүргүүлэхгүй нуун дарагдуулахыг хориглоно.”

3/34 дүгээр зүйлийн 34.2.4 дэх заалт:

“34.2.4.харьяалах нутаг дэвсгэрийн мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах, төрийн өмчийн мал эмнэлгийн лабораторийн оношилгоо, хүнсний аюулгүй байдлыг баталгаажуулах, мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан хөтөлбөр, төсөл, төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардал.”

4/34 дүгээр зүйлийн 34.3.3 дахь заалт:

“34.3.3.харьяалах нутаг дэвсгэрийн мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах, төрийн өмчийн мал эмнэлгийн лабораторийн оношилгоо, хүнсний аюулгүй байдлыг баталгаажуулах, мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан хөтөлбөр, төсөл, төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардал.”

4 дүгээр зүйл.Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.5 дахь заалт, 14 дүгээр зүйлийн 14.6 дахь хэсгийн “нутгийн” гэснийг “нутаг, хамгаалалттай аж ахуйн” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.6.3 дахь заалт, 14 дүгээр зүйлийн 14.7 дахь хэсгийн “нутаг” гэснийг “нутаг, хамгаалалттай аж ахуйд” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.7.2, 7.7.4, 7.7.5, 7.7.7 дахь заалт, 27 дугаар зүйлийн 27.7, 27.9 дэх хэсгийн “хяналтын цэгийн” гэснийг “мал эмнэлгийн хяналтын” гэж, 12 дугаар зүйлийн 12.2, 12.3 дахь хэсгийн “нутгаар” гэснийг “нутаг, хамгаалалттай аж ахуйгаар” гэж, 14 дүгээр зүйлийн 14.2 дахь хэсгийн “мал эмнэлгийн үйлчилгээний нэгжийг урамшуулах” гэснийг “хамгаалалттай аж ахуйд мөрдөх биохамгааллын нийтлэг” гэж, 21 дүгээр зүйлийн 21.2 дахь хэсгийн “жил бүрийн 01 дүгээр сард багтаан” гэснийг “жил бүр” гэж, 32 дугаар зүйлийн 32.1.4 дэх заалтын “дайчилгааг зохион байгуулсан байгууллагаас” гэснийг “мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага” гэж, 27 дугаар зүйлийн 27.3 дахь хэсгийн “түүхий мах, өндөг, сүүний” гэснийг “мал, амьтны гаралтай хүнсний болон хүнсний бус түүхий эд, бүтээгдэхүүний аюулгүйн” гэж, 33 дугаар зүйлийн 33.1.2.4 дэх дэд заалт, 34 дүгээр зүйлийн 34.2.2.2 дахь дэд заалтын “малын” гэснийг “мал, тэжээвэр амьтны” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.6 дахь хэсгийн “цэгийн” гэснийг, мөн хэсгийн “/цаашид “хяналтын цэгийн улсын байцаагч” гэх/” гэснийг, 23 дугаар зүйлийн 23.4 дэх хэсэг, 35 дугаар зүйлийн 35.1.2, 35.1.3 дахь заалтын “, эрүүлжүүлэх” гэснийг, 30 дугаар зүйлийн 30.23 дахь хэсгийн “нэгдсэн” гэснийг, 33 дугаар зүйлийн 33.2 дахь хэсгийн “болон орон нутгийн” гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2023 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ... –ны өдөр

Улаанбаатар хот

**АМЬТАН, УРГАМАЛ, ТЭДГЭЭРИЙН ГАРАЛТАЙ ТҮҮХИЙ ЭД, БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙГ
УЛСЫН ХИЛЭЭР НЭВТРҮҮЛЭХ ҮЕИЙН ХОРИО ЦЭЭРИЙН ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН
ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэг:

“5.4.Хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хорио цээрийн хяналт, шалгалтын талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.4.1.амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг Монгол Улсад импортлохын өмнө эрсдэлийн үнэлгээ хийж, импортын мэдэгдэл олгох;

5.4.2.гадаад орны мал эмнэлэг, ургамлын хорио цээрийн хяналтын байгууллагатай амьтан, ургамал, түүхий эд, бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, хорио цээрийн нөхцөлийг тохиролцох, хяналт, шалгалтын ажлыг уялдуулан хамтран ажиллах;

5.4.3. экспортлох эрх бүхий үйлдвэр, аж ахуйн нэгжид мал эмнэлэг, ургамлын хорио цээрийн үзлэг, хянан магадлагаа хийх;

5.4.4.энэ хуулийн 5.4.3-т заасан үзлэг, хянан магадлагаа хийх журмыг батлах.”

2/10 дугаар зүйлийн 10.1.3 дахь заалт:

“10.1.3.Малын генетик нөөцийн тухай хуулийн 9.7-д заасан дүгнэлтийг гаргуулсан байх.”

3/11 дүгээр зүйлийн 11.1.4 дэх заалт:

“11.1.4.гадаадад гаргах малын үржүүлгийн бүтээгдэхүүний ижил хувийг генийн санд байршуулсан тухай тодорхойлолтыг Малын генетик нөөцийн тухай хуулийн 15.1-д заасан байгууллагаас авсан байх.”

4/26 дугаар зүйлийн 26.3.4 дэх заалт:

“26.3.4.импортын мал нь монгол мал, тэдгээрээс гаралтай үүлдрийн малын удмын сан, генетик тогтолцоонд эрсдэл үүсгэж болзошгүй бол.”

5/3 дугаар зүйлийн 3.1.11 дэх заалт:

“3.1.11.”импортын мэдэгдэл” гэж гадаад улсаас импортлох мал, амьтан, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнд эрсдэлийн үнэлгээ хийсний үндсэн дээр Монгол Улсад оруулахыг зөвшөөрч олгох баримт бичгийг;”

2 дугаар зүйл.Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.1 дэх заалтын “мал эмнэлгийн” гэсний өмнө “олон улсын” гэж, “амьтан” гэсний өмнө “мал,” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1.9 дэх заалтын “байгууллагад” гэсний дараа “цахимаар” гэж, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсэг, мөн зүйлийн 26.2.1 дэх заалтын “ургамлын” гэсний дараа “удмын сан,” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн дараах хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсэг:

“1.1.Энэ хуулийн зорилт нь олон улсын худалдааны чөлөөт байдлыг хангах, худалдааг хөнгөвчлөх, нийтийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор мал, амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний эрүүл ахуй, ариун цэврийн нөхцөл, шаардлагыг хангуулах, аюулгүй байдлыг баталгаажуулж холбогдох гэрчилгээ олгох, хяналт, шалгалт хийх, улсын хилээр нэвтрүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.”

2/26 дугаар зүйлийн 26.4 дэх хэсэг:

26.4.Эрсдэлийн үнэлгээг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын төлөөллийг оролцуулан хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас томилогдсон мэргэжлийн баг гүйцэтгэнэ.

3/27 дугаар зүйлийн 27.1, 27.2 дахь хэсэг:

“27.1.Эрсдэлийн үнэлгээг энэ хуулийн 26.4-т заасан мэргэжлийн баг олон улсын стандарт, удирдамж, зөвлөмжид нийцүүлэн хэрэгжүүлнэ.

27.2.Хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь энэ хуулийн 26.4-т заасан мэргэжлийн багийн дүгнэлтийг үндэслэн зөвшөөрөгдөх эрсдэлтэй амьтан, ургамал, түүхий эд, бүтээгдэхүүний импортыг хүлээн зөвшөөрч импортын мэдэгдэл олгоно.”

4 дүгээр зүйл.Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1, 8.1.6, 8.1.8 дахь заалт, 25 дугаар зүйлийн 25.1, 25.2, 25.4 дэх хэсгийн, 8 дугаар зүйлийн 8.1.6 дахь заалтын “экспортын” гэснийг “олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ, ургамлын хорио цээрийн” гэж тус тус, 8 дугаар зүйлийн 8.1.9 дэх заалтын “мэдээг тогтоосон хугацаанд” гэснийг “тухай бүр” гэж, 12 дугаар зүйлийн 12.1.1 дэх заалт, 23 дугаар зүйлийн 23.1, 23.2, 23.3 дахь хэсэг, 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсэг, 27 дугаар зүйлийн 27.1 дэх хэсэг, 29 дүгээр зүйлийн 29.1.1 дэх заалтын “гаалийн” гэснийг “хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв” гэж тус тус, 25 дугаар зүйлийн 25.3 дахь хэсэг, 29 дүгээр зүйлийн 29.1.3 дахь заалтын “экспорт” гэснийг “олон улсын мал эмнэлгийн гэрчилгээ, ургамлын хорио цээрийн гэрчилгээ” гэж, 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх хэсэг, мөн зүйлийн 23.3.1 дэх заалтын “хүнснийхээс бусад” гэснийг “тэдгээрийн гаралтай” гэж, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсгийн “задлан шинжилгээ” гэснийг “үнэлгээ” гэж, мөн зүйлийн 26.2 дахь хэсгийн “задлан шинжилгээгээр” гэснийг “үнэлгээгээр” гэж, мөн хэсгийн “аюулыг” гэснийг “эрсдэлийг” гэж, мөн зүйлийн 26.3 дахь хэсгийн “задлан шинжилгээ” гэснийг “үнэлгээг” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.3 дахь заалтын “/цаашид “улсын байцаагч” гэх/ энэ хуулийн 3.1.1, 3.1.2 дахь хэсэгт дурдсан баримт бичгийг /цаашид “экспортын гэрчилгээ” гэх/ хураан авч, оронд нь” гэснийг, 5 дугаар зүйлийн 5.1 7 дахь заалтын “экспорт,” гэснийг, Зургадугаар бүлэг, 26 дугаар зүйлийн гарчгийн “задлан шинжилгээ,” гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл.Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.6, 3.1.8, 3.1.9, 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7, 7.1.9 дэх заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2023 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

ТӨСӨЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

20.. оны дугаар
сарын ний өдөр

Улаанбаатар
хот

**ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай 7.1.12 дахь заалт нэмсүгэй:

“7.1.12.Мал эмнэлгийн алба.”.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2023 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ... –ны өдөр

Улаанбаатар хот

**МАЛЫН ГЕНЕТИК НӨӨЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Малын генетик нөөцийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/9 дүгээр зүйлийн 9.13, 9.14 дэх хэсэг:

“9.13.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь хэсгийн 12.7, 12.8, 12.9, 12.10-т заасан тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь дараах тусгайлсан нөхцөл, шаардлагыг хангасан байна:

9.13.1.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь хэсгийн 12.7, 12.8, 12.9-д заасан тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь энэ хуулийн 16.2-д заасан мэргэжлийн байгууллагын хяналтын дор малын генетик нөөцийг тогтвортой ашиглах;

9.13.2.гадаадаас авсан сайжруулагч малыг эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон бүс, байршилд, энэ хуулийн 11.4-т заасан үржүүлгийн хөтөлбөрийн дагуу үржүүлэх;

9.13.3.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь хэсгийн 12.7, 12.9-д заасан тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь гадаадаас мал, малын үржүүлгийн бүтээгдэхүүн авах тухай бүрт энэ хуулийн 9.7-д заасан дүгнэлт авах;

9.13.4.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь хэсгийн 12.8-д заасан тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь гойд ашиг шимт малаас өндгөн эс, хөврөл, үр үйлдвэрлэх, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх, мөн хэсгийн 12.10-т заасны дагуу гадаадад гаргах бүрт энэ хуулийн 15.3.2-т заасан тодорхойлолтыг авах;

9.13.5.гадаадаас авсан сайжруулагч малд гаалийн хорио цээрийн дэглэмд байх хугацаанд үүлдрийн гарал үүсэл, удам гарваль, гадаад шинж тэмдгийн илрэлийн үзүүлэлтийн талаар гаалийн болон үржүүлэг, технологийн ажил, үйлчилгээний хяналтын улсын байцаагчийн хамтарсан үзлэг хийлгэж, тодорхойлолт авах.

9.14.Гадаадаас авсан болон гадаадад гаргасан мал, үржүүлгийн бүтээгдэхүүний талаарх мэдээллийг гаалийн байгууллага малын генетик нөөцийн асуудал асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тухай бүрт цахимаар илгээнэ.”

2/16 дугаар зүйлийн 16.12 дахь хэсэг:

“16.12.Мал үржүүлэг, технологийн ажил, үйлчилгээний хяналтын улсын байцаагч дор дурьдсан үйл ажиллагааны хяналтыг хэрэгжүүлнэ:

16.12.1.энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.5, 5.6 дахь хэсэг, 6 дугаар зүйлийн 6.2, 6.6, 6.7, 6.8 дахь хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 8.4, 8.5 дахь хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 9.3, 9.4, 9.6, 9.7, 9.8, 9.9, 9.11, 9.12 дахь хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.6, 10.8 дахь хэсэг, 11 дүгээр зүйл, 12 дугаар зүйлийн 12.2, 12.3, 12.4 дэх хэсэг, 15 дугаар зүйлийн 15.2, 15.3, 15.4 дэх хэсэг, 18 дугаар зүйлийн хэрэгжилт;

16.12.2.мал үржүүлэг, технологийн ажил, үйлчилгээ, малын үржил, селекцийн стратеги, үржүүлгийн хөтөлбөр, генийн санг хамгаалах чиглэлээр мөрдөж байгаа захиргааны хэм хэмжээний акт, үндэсний стандартын шаардлагын хэрэгжилт;

16.12.3.хууль тогтоомжид заасан бусад эрх.

16.13.Мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн хяналтын улсын байцаагч дор дурьдсан үйл ажиллагааны хяналтыг хэрэгжүүлнэ:

16.13.1.энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4, 5.7 дахь хэсэг, 7 дугаар зүйлийн 7.1, 7.2, 7.3 дахь хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 8.2, 8.6, 8.7, 8.9 дэх хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 10.7 дахь хэсэг, 13, 14 дүгээр зүйл, 16 дугаар зүйлийн 16.7 дахь хэсэг, 16.8.1, 16.9.1 дэх заалт, 19 дүгээр зүйлийн хэрэгжилт;

16.13.2.малын тоо толгойн албан татварын орлогын зарцуулалтын хэрэгжилт;

16.13.3.бэлчээрийн болон суурин, хагас суурин мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны чиглэлээр мөрдөж байгаа захиргааны хэм хэмжээний акт, үндэсний стандартын шаардлагын хэрэгжилт;

16.13.4.бэлчээрийн менежмент, малын тэжээл, шимт чанар, хүрэлцээ, бэлчээрийн усан хангамж, малын гаралтай түүхий эд бэлтгэл;

16.13.5.хууль тогтоомжид заасан бусад эрх.”

3/9 дүгээр зүйлийн 9.2.3, 9.2.4, 9.2.5 дахь заалт:

“9.2.3.гадаадаас сайжруулагч мал, малын үржүүлгийн бүтээгдэхүүн авах тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь мал аж ахуй, малын үржүүлгийн чиглэлээр 3-аас доошгүй

жилийн хугацаанд үйл ажиллагаа эрхэлсэн тухай туршлагын мэдээлэл, нотлох баримт;

9.2.4.гадаадаас сайжруулагч мал авах тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь тухайн малыг үржүүлэхээр төлөвлөсөн бүс нутгийн бүдүүвч зураг, малын тавлаг байдлыг хангасан, стандартын шаардлагад нийцсэн зориулалтын байр, хашаа, бэлчээрлүүлэх, тэжээх талбай, усан хангамжтай эсэх талаарх мэдээлэл, тэдгээрийг нотлох баримт;

9.2.5.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь хэсгийн 12.8-д заасан тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь дагнан болон хослон эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл, мэргэжлийн хүний нөөцийн талаарх мэдээлэл, мөн хэсгийн 12.7, 12.9, 12.10-д заасан тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь энэ хуулийн 11.3-д заасан мэргэжлийн зэрэг, дэв, итгэмжлэл бүхий мал зүйчийн мэдээлэл, эсхүл мал үржүүлэг, технологийн ажил, үйлчилгээний нэгжтэй хамтран ажиллахаар байгуулсан гэрээний хувь.”

2 дугаар зүйл.Малын генетик нөөцийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “хүсэлтийг” гэсний дараа “тусгай зөвшөөрлийн нэр төрлөөс шалтгаалан” гэж, мөн зүйлийн 9.6 дахь хэсгийн “Энэ хуулийн” гэсний дараа “9.4-т заасан тайланг хугацаанд нь ирүүлээгүй, эсхүл энэ хуулийн” гэж, мөн зүйлийн 9.9 дэх хэсгийн “гаргахад” гэсний дараа “энэ хуулийн 15.3.2-т заасан тодорхойлолтыг үндэслэн” гэж, мөн зүйлийн 9.10 дахь хэсгийн “тоог” гэсний дараа “болон энэ хуулийн 9.7-д заасан дүгнэлтийг” гэж, 16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь хэсгийн “хэрэгжүүлэх” гэсний дараа “, хяналт тавих” гэж, 16.6 дахь хэсгийн “мал зүйч” гэсний дараа “, улсын байцаагч” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Малын генетик нөөцийн тухай хуулийн дараах хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/9 дүгээр зүйлийн 9.7 дахь хэсэг:

“9.7.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь хэсгийн 12.9-д заасан тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь гадаадаас сайжруулагч мал, малын үржүүлгийн бүтээгдэхүүн авахын өмнө тухайн малын гарваль улс, үүлдрийн удам гарваль, ашиг шимийн үзүүлэлтийн талаар урьдчилан мэдүүлж, тэдгээрийн ашиглалтаас үүдэн гарч болзошгүй генийн хувьслын эрсдэлийн нөлөөллийн талаар Ерөнхий мал зүйчийн дүгнэлтийг авна.”

3/16 дугаар зүйлийн 16.11 дэх хэсэг:

“16.11.Мал үржүүлэг, технологийн ажил, үйлчилгээнд болон мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд тавих хяналтыг малын генетик нөөцийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын болон хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий төрийн захиргааны байгууллагын улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.”

3/9 дүгээр зүйлийн 9.2.1 дэх заалт:

“9.2.1.тусгай зөвшөөрлийн хугацаанд гадаадаас авах, гаргах малын төрөл, зүйл, үүлдэр, нас, хүйс, тооны талаарх мэдээлэл;”

4 дүгээр зүйл.Малын генетик нөөцийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.1 дэх заалтын “гадаадаас авах сайжруулагч мал болон гадаадад гаргах малын төрөл зүйл, ашиг шимийн чиглэл, үүлдрийн нэр” гэснийг хассугай.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2023 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар хот

**ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Зөрчлийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/13.4 дүгээр зүйлийн 8, 9, 10, 11, 12 дахь хэсэг:

“8.Мал, малын үржүүлгийн бүтээгдэхүүнийг энгийн зөвшөөрөлгүйгээр гадаадад гаргасан бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгож хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

9.Мал, малын үржүүлгийн бүтээгдэхүүнийг энгийн зөвшөөрөлгүйгээр гадаадад гаргахыг завдсан бол хүнийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

10.Малчин, мал бүхий этгээд, хуулийн этгээд нь:

10.1.тухайн үүлдэр, омгийн малыг үржүүлэхээр эрх бүхий байгууллагаас тогтоосноос өөр бүс нутагт үржүүлсэн;

10.2.малыг сонгон үржүүлэхдээ ашиг шимийн чиглэлийг дур мэдэн өөрчилсөн;

10.3.стандартын шаардлагад тэнцэхгүй хээлтүүлэгчийг, эсхүл өөр үүлдэр, омгийн малыг сайжруулагчаар ашигласан бол хүнийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

11.Гадаадаас сайжруулагч мал авах тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь эрх бүхий байгууллагын тогтоосноос өөр бүс нутагт малыг шилжүүлэн үржүүлсэн бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгож хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

12.Шинжлэх ухааны дэвшилтэт аргаар малын үүлдэр, омог шинээр бий болгох, үр, өндгөн эс, хөврөлийг үйлдвэрлэх, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх, бичил биетнийг

өсгөвөрлөх үйл ажиллагааг тусгай зөвшөөрөлгүйгээр эрхэлсэн бол зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд зүйл, хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.”

2/13.9 дүгээр зүйлийн 9, 10 дахь хэсэг:

“9.Малчин, амьтан маллагч нь:

9.1.өөр сум, дүүргийн нутаг дэвсгэрээс мал, амьтан шилжүүлэн авчирсан даруй үзлэг хийлгэн тухайн сум, дүүргийн хөдөө аж ахуйн тасагт бүртгүүлээгүй, хяналтын цэгт шалгуулахгүй өнгөрсөн, эсхүл тогтоосон замаас өөр замаар тээвэрлэсэн, тууварласан;

9.2.эрүүл мэндийн тодорхойлолт авалгүйгээр бусад сум, дүүргийн нутаг дэвсгэрт мал оторлосон;

9.3.хорио цээр, хязгаарлалтын дэглэм тогтоосон бүс хооронд мал, амьтан тууварласан, тээвэрлэсэн бол учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлж, хүнийг хоёр зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.”

10.Хорио цээр, хязгаарлалтын дэглэм тогтоосон нутаг дэвсгэрт:

10.1.орон нутгийн онцгой комиссын зөвшөөрөлгүйгээр бэлчээр, нутаг сэлгэсэн;

10.2.нийтийг хамарсан арга хэмжээ зохион байгуулсан, хүн, мал, амьтны бөөгнөрөл бий болгосон;

10.3.мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн, малын тэжээл бэлтгэсэн, тээвэрлэсэн, худалдсан;

10.4.халдварт өвчнөөр өвчилсөн мал, амьтан байрлаж байсан хашаа, байр, тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг халдваргүйтгэхээс өмнө дахин ашигласан бол зөрчлийг арилгуулж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2023 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ... –ны өдөр

Улаанбаатар хот

**ЗӨРЧИЛ ШАЛГАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.8 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 6.63 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“6.63.мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн хяналтын улсын байцаагч Зөрчлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 6, 8 дахь хэсэг, 10.25, 10.29 дүгээр зүйл, 15.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан зөрчил.”

2 дугаар зүйл.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 6.43 дахь хэсгийн “7” гэсний дараа “,8, 9, 10, 11” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 6.43 дахь хэсгийн “мал үржлийн” гэснийг “мал үржүүлэг, технологийн ажил, үйлчилгээний” гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 6.44 дэх хэсгийн “10.14” гэснийг хассугай.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2023 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Мал аж ахуйн салбарын хууль хоорондын давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах зорилгоор Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төслийн ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн

1. Х.Болорчулуун – Улсын Их Хурлын гишүүн, Засгийн газрын гишүүн, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд
2. Ц. Болорчулуун – Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого төлөвлөлтийн газрын дарга
3. Э.Цолмонжаргал – Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын Хуулийн хэлтсийн дарга
4. Х. Алтангэрэл – Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого төлөвлөлтийн газрын ахлах шинжээч
5. П.Түмэнбаяр – Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого төлөвлөлтийн газрын мэргэжилтэн